ԲԱԶՄԱՎԷՊ

Ը. ՏԱՐԻ. ԹԻՒ 21. 1850 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1.

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ռափայէլեան վարժարանին նոր վարժատան բացման հանդէսը :

Երկու ամիս առաջ հրատարակեցինք Ռափայէլեան վարժարանիս Գ դասուն ուսմանց վճարելուն հանդէսը և 'ի հայրենիս դառնալն. այսօր կը յուսամք ախորժելի լուր մ'ալ տալ բարեսէր ազգայնոց՝ նոյն վարժարանին նոր հանդիսով մը բացուելուն : Այս վարժարանը իր բացուելէն 'ի վեր (1836) Մենետկոյ անուանի Սէնթ Ֆրանչէսքօյին վրայ հոյակապ Փէզարոյ պալատան մէջ հաստատուած էր, որ ընդարձակութեամբ և սրտաբացութեամբն ալ հաճոյ էր բնակութեան, բայց պարտէզ ալ չունենալուն համար՝ ուրիշ յարմար տեղ մը փնտռելով գտանք, և այս տարի հոկտեմբերի մէջ փոխադրեցինք Ռափայէլեան վարժարանը քաղքիս Դօրսօտուրօ ըսուած թաղը Զէնօպիոյ ըսուած գեղեցիկ պալատը, որ թէ ընդարձակ և զուարճալի պարտիզովը և թէ շէնքին դիրքովը և պայծառութեամբն և բնակութեան դիւրութիւններովն՝ մեր դիտմանը յարմարագոյն, և աննման պալատ մըն է քաղքիս մէջ ալ : Հոս մտան նոր եկած ուսանողքն ալ որ վարժարանիս Դ դասն պիտի ըլլան, առ այժմ 15 թուով :

Ինչպէս տարեկան ուսմանց վերջը Աստուծոյ գոհութեամբ կը կատարեմք, այսպէս սովորութիւն ունիմք սկիզբն ալ, մանաւանդ նոր դասու մը ուսմանց սկզբնաւորութիւն՝ գոհաբանութեամբ օրհնել. մանաւանդ որ տեղն ալ նոր ըլլալով՝ պէտք էր տանը օրհնութիւնն

ալ խառնել բնակողաց օրհնէնքին հետ։ Այս հանդէսը ինչպէս որ կը վայլէ պիտի կատարէր մեր արհիապատիւ տէրն Հիւրմիւզեան արքեպիսկոպոս Գէորգ Աբբահայրն և Մուրատեան ու Ռափայէլեան վարժարանաց ընդհանրական Վերատեսուչն. սակայն ինքն այս միջոցիս Հռովմ գտնուելով և չուզելով ալ որ ուշանայ վարժարանիս հանդիսական օրհնութեամբ բացումը, հաճեցաւ ոչ միայն հեռուէն օրհնել, այլ և հանդիսին կատարումը թողուլ քաղքիս մեծապատիւ կարդինալ պատրիարքին. այս արժանաւոր աստուածարեալ ծերունի հայրապետս ալ յանձն առաւ իր քաղցրութեամբն մեր խնդիրքը. և Նոյեմբերի 21ին առաւօտանց եկաւ իր դրան երէցներովը հանդիսապէս հագուած. մեր Վանքին միաբանքը, և բաց յայլոց՝ հանդիսին ներկայ էին Ռիմանդոն եպիսկոպոսապատիւ Աբբայն, Կարմինի Թաղին աւագերէցը, և ուրիշ կրօնաւոր և աշխարհական քահանայք։ Ամենուն ներկայութեամբը՝ շնորհահայց գոհութեան պատարագ մատուցաւ վարժարանին մատրան մէջ, և նորաբոյս ուսանողքն ալ իրենց Թարմ մտքէն առաջ ջերմ սրտերնին ընծայ մատուցանելով անոր՝ որ ըսաւ, Թո՛յլ տուք մանկտւոյդ գալ առ իս, արժանի եղան հաղորդուելու ամենասուրբ աստուածային Փրկչական մարմնոյն։ Պատարագէն վերջը մեր հայկական ծիսով երգեցուեցաւ Հոգւոյն սըրբոյ շնորհահայց մաղթանքը. վերջը ծիրանաւոր հայրապետն ալ զգեստաւորելով իր կղերներովը՝ խնկարկեց Կենաց փայտին որ բագինի վրայ դրած էր, և իրենց ծիսով շարական մը երգելով սուրբ Խաչին, նոյն քրիստոսեան ամենայաղթ նշանաւ կնքեց և օրհնեց ներկայ եղողքն հանդերձ տնով և տեղեաւ։

Անիրաւ կը սեպեմ գրիչս թէ որ լռէ հոս յիշելու այն բարեպաշտական քաղցր և խորին զգացմունքը՝ որ թէ հայրապետին և թէ հանդիսականաց վրայ նշանապէս կ'երևար մանկանց հաղորդուելուն և բոլոր սրբազան հանդիսին ատեն։ Յիրաւի փոքրիկ էր հանդէսը արտաքուստ, բայց ներքին տեսարանը շատ մեծ էր, որովհետև վերէն աստուածութեան իսկ խորանը բացուած կ'երևար խումբ մը մանրիկ պարզ սրտելու վրայ իր արարչական շնորհքը թափելու, վարէն պար մը հոգեսէր և ազգասէր միաբանից՝ որ նոյն շնորհքը կը հրաւիրէին իջնելու անոնց և բոլոր ազգին վրայ. և իբրև երկու թևերէն ալ Հայոց և Լատինաց եկեղեցիք՝ Գրիգորի և Սեղբեստրոսի օրերուն պէս՝ փոխ առ փոխ իրենց ազգային լեզուովը և սուրբ երգերովն կը ձայնակցէին փառք տալու Աստուծոյ խոնարհ մատրան մը մէջ. և ամենուն փափաքն ու շունչը միացած կ'ելլար կը բարձրանար Աստուծոյ մեծ վայելչութեան առջև՝ Հայոց փոքրիկ տանը երջանկութիւն մաղթելու։

Սրբազան հանդիսէն ետև հայրապետը պտըտեցաւ բոլոր վարժարանը, և զմայլելով անոր վայելչութեանը և ամէն մասանց կարգաւորութեանը վրայ ինչպէս որ ստէպ կը բացատրէր իր ըզգացմունքը, դարձաւ վերջը հանդիսական դահլիճին մէջ բազմելով՝ ընդունեցաւ մանկանց խոնարհաբար յարգանքը, և հայրաբար զգայուն սրտով՝ անոնց օրհնութիւններ տալէն ետև, որովհետև անոնք դեռ իտալերէն չեն հասկընար, դարձուց խօսքը անոնց վրայ աշխատող միաբանից, որոնց ջանքին և գործոց ականատես վկայ է շատ տարիներէ 'ի վեր, և քաջալերեց անվեհեր սրտով երկայնամտել և շարունակել իրենց աստուածահաճոյ և ազգախնամ օգտին աշխատանքը։ Անշուշտ երկնային ձայն մըն էր այն աստուածարեալ հայրապետին ձայնը, որ կը քաջալերէր զունկնդիրքն՝ չի լքանելու բնաւ, թէ որ երբէք դրսէն կամ նաև բուն իրենց սիրական ազգէն ալ ելլան չի ճանչցողք իրենց աշխատանացն կամ նաև մեղադրողք ալ։

Երկու ժամ հայրապետը վարժարանս կենալէն ետև՝ դարձաւ իր տեղը.

երկրորդ օրը մանկունքն սկսան զուարթութեամբ իրենց ուսմանց ընթացքը։ Այս հանդիսէն շաբաթ մը վերջը՝ վարժարանը կրկին պատիւ մ'ալ ունեցաւ, և կրկին քաջալերութիւն մը՝ վարժապետքն։ Ուայզմէն Անգղիացի բազմագէտ արքեպիսկոպոսն՝ ամիս մը առաջ կարդինալութեան բարձր աստիճանն ալ առնելով՝ Հռովմէն ելեր Լոնտրա կ'երթար ուղղափառ եպիսկոպոսաց գահը նորէն կանգնելու Անգղիոյ մայրաքաղաքին մէջ. մասնաւոր դիտմամբ՝ Վենետիկէն ուզեց անցնիլ. և քաղքիս պատրիարքին հետ տեսութենէն վերջը՝ միտքը դրած ըլլալով երթալ մեր վանքն ալ, և օդուն ու ծովուն խառնակութենէն արգիլուելով, որովհետև չէր ալ կրնար ուշանալ և ճամբէն ետ մնալ, վանքին տեղ եկաւ Ռափայէլեան վարժարանը, և հաճութեամբ տեղն ալ տղայքն ալ տեսնելէն ետև, հոս յայտնեց՝ որ Հռովմէն ելած ատենը Սրբազան քահանայապետն մասնաւոր յանձնարարութիւն ըրեր է իրեն երթալ մեր Մխիթարեան սրբոյն Ղազարու վանքը, և իր սուրբ ողջոյնը տալով քաջալերել զՄխիթարեանքը որ միամտութեամբ առաջ տանին իրենց բարեսէր ջանքերն՝ զոր ինքն ալ իր աստուածային և առաքելական օրհնութեամբն կը հաստատէ։

Աւելորդ էր թերևս հոս այս մխիթարութիւնս և քաջալերքս ալ հրատարակել, թէ որ միայն մեզի առանձնական շնորհք մը սեպէինք. բայց երբոր մեր վարժարանաց և ազգերնուս ալ վերաբերեալ կը տեսնեմք, չենք կրնար լռել. մանաւանդ այս ժամանակիս, որ դժբաղդութեամբ երբեմն խառնակ ձայներ կը լսեմք ազգերնուս միջէն, որ հակառակ կ'ելլան մեր ջանիցն և դիտման զոր երկինք ալ կ'օրհնէ, երկնից երեսփոխանն ալ, և այսպիսի աստուածարեալ և իմաստուն հայրապետք ալ։

Այնպիսեաց կարծիքը ինչ սկզբամբ ալ ըլլայ՝ մենք միշտ խաբուած սեպելով և մեր կողմէն ներելով ճանչցած կամ չճանչցած փաստաներնուն, կը թողումք ժամանակին անաչառ ատեանին քննութեանը. յորդորելով մենք զմեզ՝ որ դժարութեանց մէջ ալ ետ չկենամք՝ Աստուծոյ և ազգին նուիրած ջանքերնէս. զազգը՝ որ հակառակ կարծեաց մէջ ալ ընտրէ զուղիղն. և մեր աշակերտքն ալ որ առաքինաբար հաւատարիմ ըլլան իրենց առած բարի կրթութեանը և քրիստոնէական, մարդկային և ազգային պարտքերնուն. որով գայթակղութիւնքն ալ երթալով պակսին, և ազգերնուս օրերը հետզհետէ առջիններէն աւելի պայծառ և երջանիկ ըլլան։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ՅԵՏԻՆ ԲԱՆՔ

Առ աւարտաճառ աշակերտս Երրորդ դասուն Ռափայէլեան վարժարանին, 'ի յուղարկելն զնոսա 'ի հայրենիս [1]։

Եթէ իցէ երբէք եղեալ յամենայն 'ի կեանս իմ օր խրախուսելի և բարեգուշակ, և դարձեալ օր աղեխարշ և սրտաճմլիկ, անշուշտ սերկեանս օր է, ո՛ Աստուածապատիւ Դիտապետ և արգոյ կաճառ Հարց իմ և Եղբարց պատուականաց. անշուշտ այս օր է, յորում ցնծալից աչօք տեսանեմ զի դաս մի ողջոյն երեքտասան քաջուշիմ և ընտիր պատանեաց ընծայի 'ի թատր աշխարհիս իբրև ըմբիշք արութեան, զերկայրին զէն՝ զառաքինութեան և զգիտութեան առեալ զանձամբ. առաջնովն կոխել ըզգլուխ բարիատեաց բանսարկուին, երկրորդաւն 'ի բաց հալածել զտգիտութեան թանձրամած խաւար և լինել օճանք զարգացման ազգին։ Տխրութեան և տրտմութեան կոչեցի դարձեալ զօրս, զի ստիպիմ յակամայս բաժանել յետ սակաւուց 'ի սիրելեաց

[1] Ռափայէլեան վարժարանին Երրորդ դասուն վերջին հարցաքննութեան հանդէսը տես եր. 273։